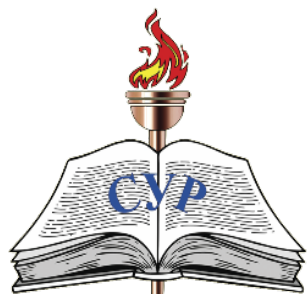

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 15-18/ СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 2024 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Привітання СУР з новим навчальним роком

9 вересня стартував новий навчальний рік, сповнений емоцій та надій для учнів, батьків і вчителів. Звук шкільного дзвоника приніс радість нового початку. У цей день кожен школяр впевнено крокує назустріч новим знанням і новому досвіду, які визначатимуть його майбутнє.

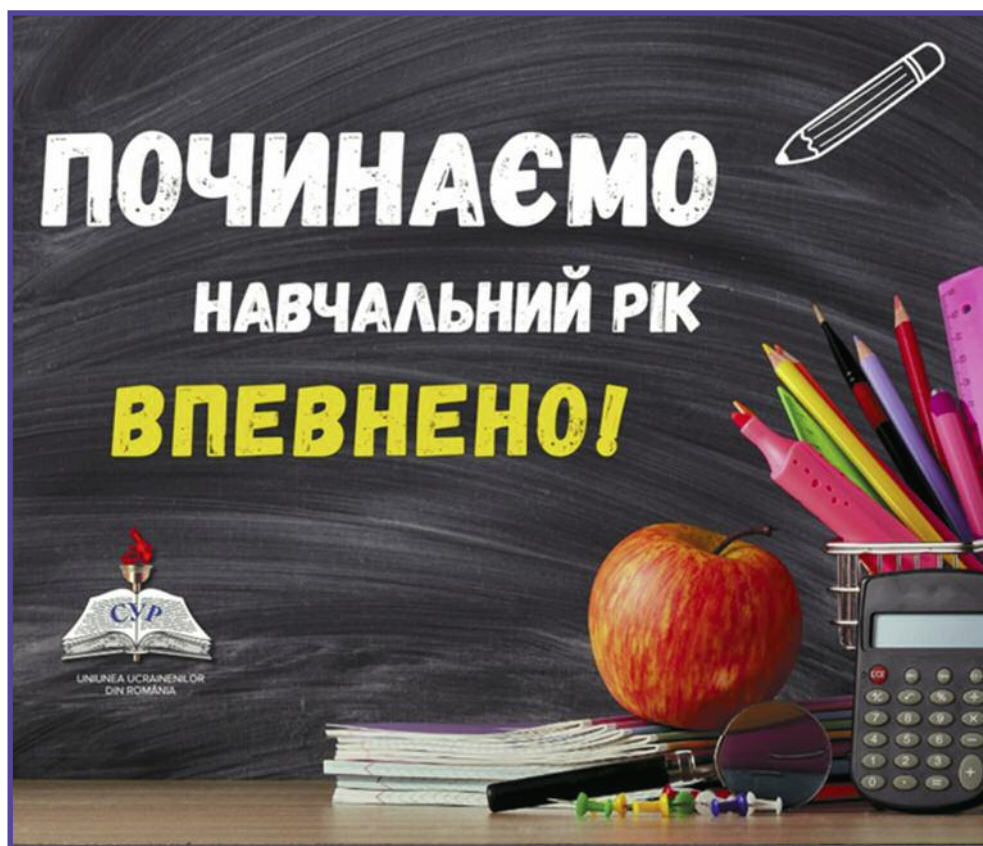
Для вас, учнів, які вивчають українську мову, цей шлях має особливе значення, оскільки знання, які ви здобуваєте, та культура, яку ви вивчаєте, наближають вас до нашого коріння та багатой спадщини, яку ми поділяємо.

І в цьому навчальному році Союз українців Румунії буде поруч із вами, із такою ж турботою, завзятістю та відданістю справі виховання молодого покоління. Ми прагнемо забезпечити вас усіма необхідними умовами для досягнення успіху та бажаних цілей, тому, як і дотепер, СУР підтримуватиме вас конкретними діями, які допоможуть вам розпочати новий навчальний рік з ентузіазмом та безтурботністю.

Усім дітям, які вперше переступили шкільний поріг і вивчатимуть українську мову або навчатимуться українською мовою в усіх повітах та школах, де викладається українська мова, СУР подарував повністю укомплектовані рюкзаки. У селах і містечках, у всіх куточках країни ми дбаємо про те, щоб кожен із вас мав гарний старт і всі ресурси, необхідні для успіху. Ці рюкзаки – символ нашої турботи та поваги до вас.

Ми знаємо, наскільки важливим є рівний доступ до освіти, і те, що для багатьох з вас дорога до школи може бути довгою та виснажливою. Саме тому Союз українців Румунії продовжує забезпечувати безкоштовний проїзд у мікроавтобусах Союзу для учнів із більш віддалених населених пунктів, які вчаться в україномовних школах чи ліцеях. Ми хочемо зробити освіту доступною для всіх, незалежно від відстані чи труднощів.

СУР готовий підтримати й тих, хто наважується йти далі та хоче поступити у вищий навчальний заклад, але не має достатніх фінансових ресурсів. Ми пропонуємо безкоштовне проживання в наших приміщеннях і, щоб полегшити ваш тягар, готові оплатити оренду тих, хто не може покрити ці витрати. Більше того, ми готові надати вам можливість працевлаштування у Союзі, допомагаючи побудувати більш безпечне та краще майбутнє.

Навчання не обмежується лише шкільною партою, тому Союз продовжить надавати стипендії та премії за видатні результати у шкільних та позашкільних олімпіадах і конкурсах. Ми віримо у вас, у ваш талант і цілеспрямованість, і готові підтримати вас на шляху до досконалості. Освіта – це ключ до майбутнього, і ми дбаємо про те, щоб ви могли йти вперед, відкривати усі двері, які зустрічатимете на своєму життєвому шляху, та досягати нових вершин.

Дорогі учні, бажаємо вам сміливо та впевнено розпочати новий навчальний рік! Ви – наше майбутнє, ви продовжуватимете справу попередніх поколінь, збагачуючи спадщину нашої української культури та мови. Союз українців Румунії пишається тим, що був поруч із вами на кожному кроці, і запевняє, що залишиться таким же надійним другом, готовим підтримати вас у будь-яких випробуваннях.

(Продовження на 2 стор.)

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Пріоритети депутата від СУР Миколи-Мирослава Петрецького протягом останньої сесії парламенту поточного скликання

Парламент Румунії відновив свою роботу 2 вересня, коли розпочалася осіння сесія, позначена делікатним політичним контекстом, зумовленим наближенням президентських та парламентських виборів. Цей період супроводжується підвищеним ризиком надмірної політизації та популістського дискурсу.

Депутат Микола-Мирослав Петрецький підкреслив, що в цих умовах «дуже важливо, щоби парламентарі проявили мудрість, щедрість і благородство, аби уникнути пасток популізму і спокуси політично використати у наступні три місяці парламентської сесії». «Наші виборці очікують, що ми поставимося до завершення нашої каденції гідно, виважено та зріло, не перетворюючи парламент на арену політичного боксу чи на цирк», – додав представник українців у Палаті депутатів.

Як голова Союзу українців Румунії я беру на себе зобов'язання донести до Парламенту голос спільноти, яку представляю, – зазначив Микола-Мирослав Петрецький на своїй сторінці у Facebook, додавши, що освіта, охорона здоров'я, навколишнє середовище, зміцнення європейського профілю Румунії, безпека та зміцнення прав української громади та національних меншин в Румунії залишаються його абсолютними пріоритетами. Пан Петрецький підкреслив, що протягом літа він терпляче вислуховував реальні проблеми, з якими стикається українська

спільнота і тепер намагатиметься вирішити усі ці питання в Парламенті.

Союз українців Румунії має на своєму політичному порядку денному амбітні цілі та проєкти, які можуть покращити повсякденне життя наших громадян, передусім членів української спільноти. Політичний діалог залишатиметься центральним інструментом його парламентської роботи, добросовісний діалог, орієнтований на пошук рішень.

Микола-Мирослав Петрецький також написав, що з огляду на геополітичні потрясіння, в яких перебуває Румунія, парламентарі повинні використовувати свій час для підтримки та розвитку міжполітичного діалогу та конструктивних законодавчих дебатів, не гублячись у безплідних, тенденційних або популістських суперечках.

Я категорично проти спроб перетворити цю парламентську сесію на арену для дрібних політичних ігор, де кандидати на різні посади точать зброю і переносять конфлікти в парламент, використовуючи його як передвиборчий трамплін. Румунія потребує справжніх політичних лідерів, здатних приглушити барабани політичних баталій і зосередитися на діях, що сприяють загальному благу, – підкреслив Микола-Мирослав Петрецький.

На заклик Миколи-Мирослава Петрецького румунські депутати вшанували хвилиною мовчання пам'ять жертв війни росії проти України

Упонеділок, 2 вересня, перед початком пленарного засідання депутати Парламенту Румунії вшанували хвилиною мовчання пам'ять жертв війни в Україні.

Представник української меншини, голова Союзу українців Румунії Микола-Мирослав Петрецький, який виступив з цією ініціативою, нагадав, що 24 серпня Україна і весь український народ відзначили День незалежності.

«На боці України стоїть весь цивілізований світ, який цінує, заохочує і підтримує законне право кожної країни обирати своє

майбутнє. Румунія знає зі своєї важкої і трагічної історії, з власного досвіду, страждань і чесноти боротьби за визволення і незалежність. Війна України за незалежність, яка є одночасно і війною оборонною, і війною за зміцнення української національної ідентичності, є й боротьбою за цінності вільного світу та його захистом від численних атак противників міжнародного порядку, заснованого на правилах», – сказав Микола-Мирослав Петрецький.

Він підкреслив, що боротьба України за незалежність багато в чому визначатиме стабільність і спокій всього регіону.

«Ось чому сьогодні ми разом боронимо в Україні суверенне право кожної держави вільно визначати своє сьогодення і майбутнє, враховуючи спільні або схожі прагнення інших країн і народів в регіоні і за його межами. Будь-який крок назад може стати фатальним для всіх. Солідарність Румунії з Україною та її підтримка в цей час є також надійною гарантією відмінних двосторонніх відносин і подальшої твердої підтримки процесу європейської інтеграції України. У цьому контексті я пропоную вшанувати хвилиною мовчання пам'ять всіх українців, які загинули в цій війні», – сказав депутат.

Привітання СУР з новим навчальним роком

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

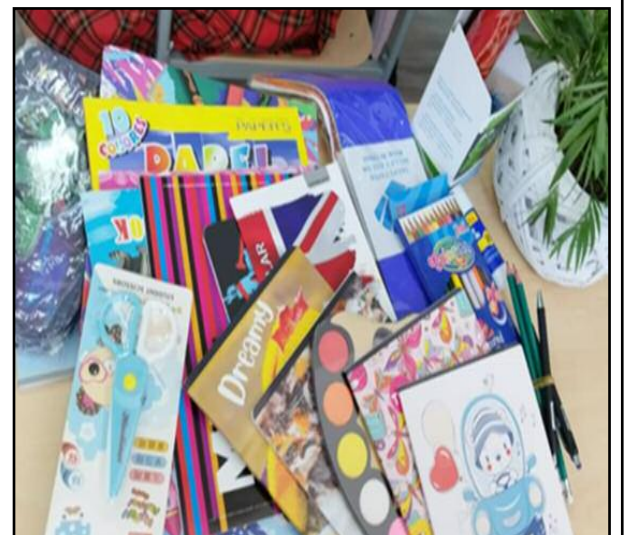
Дорогі батьки, ми знаємо, що успіх кожного учня – це ваш успіх. Ми стоїмо поруч із вами і поважаємо вас за все, що ви робите для забезпечення найкращих умов для ваших дітей. Кожне ваше зусилля, кожен день, який ви проводите з ними, є важливим внеском в їхню освіту. СУР підтримує не лише учнів, а й їхні родини, адже освіта – це наша спільна місія. Разом ми можемо відкрити нові шляхи для майбутнього наших дітей!

Дорогі вчителі, ви є провідниками, які терпляче і мудро формують майбутні покоління. Своєю повсякденною працею ви пере-

даєте знання, формуєте характери та надихаєте учнів на розкриття їхнього повного потенціалу. Ваша місія є дуже важливою, а Союз українців Румунії вдячний вам за всі зусилля та пристрасть, з якими ви підтримуєте україномовну освіту.

Бажаємо всім вам успішного навчального року, щоб кожен день наближав вас до ваших мрій та цілей. Нехай у вас вистачить сил, витримки та сміливості виходити за межі своїх можливостей, а ми, Союз українців Румунії, завжди будемо поруч із вами, підтримуючи вас на кожному кроці.

Щастя вам, дорогі учні, батьки та вчителі, у новому навчальному році!

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Голова СУР провів зустріч з державним секретарем МЗС Румунії Аною Тінкою

Голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький нещодавно провів зустріч з державним секретарем зі стратегічних питань Міністерства закордонних справ Румунії пані Аною Крістіною Тінкою.

«Зустріч стала важливою нагодою для Союзу українців Румунії продовжити конструктивний діалог з Міністерством закордонних справ, діалог, необхідний для досяг-

нення наших цілей, викладених як у Резолюції 9-го конгресу Союзу українців Румунії, так і на Саміті Світового Конгресу Українців, що пройшов у Бухаресті», – повідомив Микола-Мирослав Петрецький на своїй сторінці у Facebook.

«Ми обговорили пріоритети Союзу, нашу роботу та важливу роль, яку відіграємо у підтримці та розвитку відносин з Україною, Республікою Молдова та місцевими громадами в цих країнах. Держсек-

ретар високо оцінила наші зусилля, зокрема тісну співпрацю з українською владою та діяльність, яку ми здійснюємо для підтримки української спільноти в Румунії», – також написав голова СУР.

Він зазначив, що іншою важливою темою була ситуація з освітою українською мовою, де Союз українців відіграє ключову роль на національному та міжнародному рівнях. «Ми запевнили одне одного в нашій повній підтримці в реалізації цих зусиль та підкреслили важливість постійних консультацій з Міністерством закордонних справ для забезпечення міцних та ефективних відносин з українською стороною», – додав він.

Голова СУР подякував державному секретарю Ані Крістіні Тінці та генеральному директору Міністерства закордонних справ Дану Янку, який також взяв участь у цій зустрічі, за їхню відкритість та співпрацю у час серйозних викликів для України, що дозволяє продовжувати ефективно працювати разом на благо української спільноти.

«Сьогодні, як депутат і голова Союзу українців Румунії я зміцнив стратегічне партнерство з Міністерством закордонних справ Румунії, провівши ключову зустріч з новим Державним секретарем зі стратегічних питань пані Аною Крістіною Тінкою», – підсумував Микола-Мирослав Петрецький.

Зустріч з Держсекретарем Міністерства освіти Каллосом Золтаном

Як голова Союзу українців Румунії та депутат румунського парламенту Микола-Мирослав Петрецький підтримує постійний і відкритий діалог з Міністерством освіти для обговорення викликів, що стоять перед україномовною освітою.

У зв'язку з цим, він провів плідну зустріч з Державним секретарем Каллосом Золтаном, уповноваженим міністром освіти з питань визначення конкретних рішень та забезпечення ефективної співпраці для покращення умов викладання та навчання українських школярів у Румунії.

За підсумками проведення минулого місяця широких консультацій у філіях СУР за участю вчителів, директорів шкіл та спеціалізованих інспекторів, Микола-Мирослав Петрецький представив Державному секретарю Каллосу Золтану загальні та специфічні проблеми, виявлені у різних регіонах, у сподіванні на те, що вони будуть вирішені на Національній нараді СУР, у серпні.

Були обговорені наступні питання:

- Дотримання законодавства щодо національних меншин
- Аналіз результатів Національного оцінювання
- Аналіз результатів іспитів на атестат про повну середню освіту та інших освітніх конкурсів.

Голова СУР також наголосив на послідовній підтримці, яку надає СУР, нагадавши про зусилля, докладені для врегулювання правового режиму Педагогічного ліцею ім. Тараса Шевченка в місті Сігету Мармацій.

Державний секретар Каллос Золтан високо оцінив підтримку представника українців у Палаті депутатів у цих зусиллях та висловив готовність і надалі надавати свою допомогу.

У зустрічі також взяли участь інспектор з питань української мови Марія Сабо-Кон-

дрей, голова Комісії з питань освіти і науки СУР Роман Петрашук та радники Александру Мочернак і Фабіан Попович.

«Разом ми відстоюємо право на якісну освіту українською мовою і дбаємо про те, щоб кожен наш крок наближав нас до створення системи освіти, яка відповідає потребам наших дітей і зберігає культурну та мовну ідентичність нашої громади», – зазначив Микола-Мирослав Петрецький.

На Львівщині планують відкрити Почесне консульство Румунії

Про відкриття Почесного консульства Румунії у Львові та розвиток співпраці Львівщини з регіонами Румунії йшлося під час зустрічі в.о. голови Львівської обласної ради Юрія Холода і заступниці голови Львівської ОДА Христини Замули з Генеральним консулом Румунії в Чернівцях Іриною-Лореданою Стенкулеску, – повідомляє пресслужба Львівської ОДА.

На початку зустрічі Ірина-Лоредана Стенкулеску висловила підтримку територіальній цілісності та суверенітету України і запевнила, що

Румунія і надалі надаватиме комплексну допомогу Україні.

Ірина-Лоредана Стенкулеску запропонувала ідею відкриття Почесного консульства Румунії у Львові. «Присутність у Львові Почесного консула може дати поштовх до активізації нашої співпраці, передусім міжрегіональної, у галузях культури та освіти», – підкреслила Ірина-Лоредана Стенкулеску.

У відповідь Юрій Холод підкреслив, що Румунія для України – надійний партнер та союзник у боротьбі з російським агресором, і

подякував румунському народу за підтримку. «Львівська обласна рада готова до співпраці з регіонами Румунії. Тому для посилення міжрегіональної взаємодії підтримуємо ініціативу відкрити Почесне консульство Румунії у Львові. Переконали, що низка обласних комунальних закладів будуть зацікавлені у партнерстві з румунськими колегами. Також нам дуже важлива була би підтримка щодо облаштування житла для внутрішньо переміщених осіб на території Львівщини і допомоги в енергетичному секторі, який особливо постраждав від ворожих обстрілів», – зазначив Юрій Холод.

Представники Львівщини подякували Генеральному консулу Румунії в Чернівцях за ініціативу відвідати регіон та висловили впевненість у розвитку та зміцненні дипломатичних відносин між Львівською областю та Генеральним консульством Румунії в Чернівцях, а також відносин між Румунією та Україною в цілому. Вони також подякували румунській державі за підтримку, надану, зокрема, після початку війни.

Відтак сторони обговорили напрацювання та реалізацію спільних міжрегіональних ініціатив, підсилення транскордонного співробітництва із залученням Івано-Франківської області, а також активізацію співдії у межах Мережі регіонів Тримор'я.

Під час візиту румунський дипломат разом з представниками влади поклав букет квітів до могили невідомого солдата на Личаківському військовому кладовищі у Львові як данину пам'яті тим, хто пожертвував життям за територіальну цілісність України.

Василь КАПТАРУ
Фото: Львівська ОДА

Вшанування «Каменяра» у Косові

27 серпня 2024 року виповнилося 168 років від дня народження видатного українського письменника – поета, прозаїка, драматурга, публіциста, перекладача, вченого, громадського і політичного діяча Івана Франка. Його творча спадщина, за оцінками літературознавців, може скласти 100 томів. Будучи поліглотом і володіючи 14 мовами на рівні перекладача, він дав нам українською мовою твори Гомера, Платона, Шекспіра, Діккенса, Золя, Гюго, Флобера, Гете, Твена, Сервантеса, Аліг'єрі та інших авторів світової класики і сам написав понад 6 000 творів.

Життя і творчість «Каменяра», як називають Івана Франка за мотивам його вірша «Каменярі», тісно пов'язані з Гуцульщиною, де він неодноразово бував, де черпав натхнення для творчості. Він любив цей край, любувався його природою, захоплювався мужністю й волелюбністю горян. А особливо любив Криворівню, про що пише завідувачка Літературно-меморіального музею Івана Франка у Криворівні Ганна Луцюк: «...Так дванадцять років «Каменяр» милувався гірськими пейзажами і пам'ятниками архітектури, слухав мелодійне звучання кришталево чистих струмків і водоспадів, розкривав таємниці Довбушанок, Ігредя та інших пам'яток природи» (Луцюк Ганна. *Стежками Каменяра* //Г.Луцюк //Верховинські вісті (Верховина). – 2024. – №35(7505). – С.7. – 29 серпня).

27 серпня біля пам'ятника Іванові Франкові у Косові, за доброю традицією, зібралися шанувальники літературного слова, серед яких і представники влади: голова районної ради Ганна Думітрак, заступник голови міської ради з гуманітарних питань Володимир

Петричук, начальник відділу культури Роман Печижак, щоб відзначити чергову річницю від дня народження славного «Каменяра». Дійство організували Косівська центральна міська бібліотека та товариство «Просвіта».

(Продовження на 5 стор.)

Марія ПОРОХ,
членкиня Клубу інтелігенції
ім. І.Пелипейка та РО «Просвіта».
Світлина авторки..

Володимир АНТОФІЙЧУК

ЖИТТЯ – ЯК ВІРШ НА БІЛОМУ ПАПЕРІ...

(Іванові Ковачу на рік відходу)

Рік тому, надвечір 26 липня 2023 р., не стало Івана Ковача. Відійшов у засвіти видатний громадсько-культурний діяч, знатний український письменник Румунії, перекладач, видавець і журналіст, щирий і відданий друг України. Його офіційний і неофіційний послужний список представляє колоритну творчу особистість, яка завжди перебувала у вирі подій – державних і міждержавних, літературно-мистецьких і освітніх. Адже він – член Спілки письменників Румунії і Національної Спілки письменників України, видавець і редактор багатьох книг, кореспондент радіо «Свобода» («Вільна Європа»), власкор Національного агентства преси «Укрінформ» та Національного радіо України, один з ініціаторів заснування Союзу українців Румунії, багатолітній радник Міністерства виховання та досліджень Румунії з питань освіти українською та іншими слов'янськими мовами, очільник часопису «Вільне слово». Зрештою, усіх його посадових і громадських обов'язків, мабуть, навіть за найретельніших старань не злічити.

Народився Іван Ковач 29 серпня 1946 р. в селі Копачеле Караш-Северинського повіту Румунії. Навчався в Сігетській українській школі, закінчив українське відділення факультету іноземних мов Бухарестського університету (1969). З 1970 р. і до останнього свого земного дня працював у газеті «Новий вік» (тепер – «Вільне слово»), спочатку як літературний редактор, а відтак – як

головний редактор. Дебютував віршами 1966 р. в газеті «Новий вік». Друкувався також у колективних збірниках «Ліричні струни» (1968), «Наші весни» (1972), антології «Balada locului: Poezie ucraineană din România» («Балада місця», 1975), альманасі «Обрії» (1979 – 1989) та ін.

Іван Ковач – автор двадцяти поетичних і прозових збірок та книг літературної критики. Лауреат Премій Спілки письменників Румунії (1977, 1985, 2006), Чернівецької обласної премії імені Юрія Федьковича (2016), Міжнародної літературно-мистецької премії імені Ольги Кобилянської (2021). Нагороджений Грамотою Кабінету Міністрів України (2001), Почесною Грамотою і Золотою медаллю Товариства «Україна – Світ», медаллю Національної спілки письменників України «Почесна відзнака» (2020).

За кілька місяців до свого відходу Іван Ковач попросив мене (а ми мали часті спілкування телефоном) скласти план-проспект кількатомного видання його творів. Невдовзі я надіслав йому варіант п'ятитомника із трьох серій: поезія (томи 1–2), проза (том 3), критика й публіцистика (томи 4–5). Кожна з них відкривалася передмовою. Поет був утішений. А ще через якийсь час ми з пані Іриною Петрецькою-Ковач підготували один з томів до друку. Але на якихось далеких дорогах до мети цей задум з не нашої вини заблукав...

...Якось у віддаленому передчутті незбагненно вирвалося з Поетової душі:

*Тішить очі гостроверха
ніч крилата, майже пісня, –
пролітає місяць верхи
кипарисний...*

*Горбить душу вись стоока,
рветься в струни небесисті, –
й підкоряється жорстока
тінь багниста...*

*В на ударить громом в груди,
в на розкинеться світами, –
ніч розстелиться етюдом
берегами...*

І ще:

Життя – як вірш на білому папері...

Такий він, Поет-філософ, у пам'яті моїй – назавжди юний, сміливий і відчайдушний, принциповий і щиролюдний, справжній друг і «потойбіч рубінових небес»...

Вшанування «Каменяра» у Косові

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Голова Косівського РО «Просвіта» Богдан Глібчук відкрив захід. Присутні хвилиною мовчання вшанували всіх, хто загинув у боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України.

Богдан Глібчук поділився роздумами про нелегкий життєвий шлях І.Франка – невтомного трудівника літературної ниви, який усе своє життя віддав служінню рідному народові і зайняв почесне місце серед найвидатніших світових діячів культури.

Продовжила захід бібліографія Уляна Книш, яка зацікавила присутніх деякими маловідомими фактами про Івана Франка – за 40 років активного творчого життя кожних два дні писав новий твір різного жанру (вірш, новела, повість, роман, монографія тощо), щороку видавав 5–6 книжок; перший український письменник, який, не маючи державної роботи, професійно заробляв написаним на прожиття; історію Олекси Довбуша розповів в одній із перших своїх повістей «Петрії й Довбушуки»; вперше відвідавши Гуцульщину 24-річним паруб-

ком, відтоді приїжджав сюди впродовж усього життя; оповідання «Гуцульський король», «Терен у нозі», «Як Юра Шикманюк брів Черемош» створив на основі розмов з гуцулами, із яких вихоплював коштовні історії і перетворював їх на літературний твір. Уляна Книш також презентувала нове видання гуцульської прози письменника «Терен у нозі», яке побачило світ у видавництві «Дискурс» (Брустури) у 2023 році, яке читачі зараз можуть прочитати у бібліотеці.

Учасники заходу мали чудову нагоду поділитися думками про цю непересічну особистість та неймовірно талановиту Франкову творчість.

Ганна Думітрак прочитала вірш Івана Франка «Не пора», який став гімном національно свідомої інтелігенції та молоді, зокрема боротьби за незалежну Українську державу. Перед присутніми виступили поціновувачі літературної спадщини І. Франка – просвітяни Роман Кабин та Володимир Довгун. Усіх зворушила всіх розповідь Р.В.Кабина про свого стрийка, який був знайомий з Іваном Франком, та декламація прологу до поеми «Мойсей», написаної в 1905 році. Художник Володи-

мир Довгун представив увазі присутніх власну пісню «Іван Франко» (слова і музика В. Довгуна, аранжування Я. Кулешка), яку вони виконали разом з Романом Кабином.

Цікавими фактами про зв'язок І.Франка з Гуцульщиною, перебування в Косові поділилася Світлана Крицкалюк, викладачка школи мистецтв.

«Франко – це унікальна особистість. Він перший чоловік, який в кінці XIX століття підтримував феміністок в Україні, допоміг створити перший жіночий альманах, підтримував усі нові хвилі, молодь, любив стильно одягатися. І нам потрібно знайомитися з різними стихіями письменника», – зазначила у своєму виступі Христина Станіщук, представниця молодого покоління, працівниця бібліотеки.

Роман Печижак відмітив, що необхідно високо цінувати таких українських геніїв як І.Франко, і постійно популяризувати їх творчість, яка є надбанням нашої нації.

Захід закінчився виконанням Державного Гімну, покладанням квітів до підніжжя пам'ятника великому Каменяреві та фотографуванням на згадку.

У серпні зросли обсяги передачі зерна залізницею до Румунії

За підсумками серпня зросли показники передачі зернових вантажів через румунсько-українські прикордонні переходи – 55,3 одиниці на добу. Такі дані оприлюднив заступник директора департаменту технології перевезень та комерційної роботи АТ «Укрзалізниця» Валерій Ткачов.

Наразі через українсько-румунські прикордонні переходи щодоби передається 55,3 вагона із зерном. Це на 13,7 одиниці на добу більше, ніж у липні.

Також збільшалося вагонів із зерном, що прямують до Словаччини, – на 5,3 одиниці на добу. Теперішній середньодобовий показник передачі становить 29,5 вагона.

Проте скоротилися обсяги передачі зерна до Польщі та Угорщини. Наразі до Угорщини щодоби рухається 28,9 вагона зі збіжжям. У серпні показник скоротився на 0,8 одиниці на добу.

Через українсько-польські прикордонні переходи щодоби в середньому прямує 49,8 вагона із зерном. За серпень середньодобовий обсяг скоротився на 10,1 одиниці.

Загальний показник середньодобової передачі зернових ванта-

жів та макухи становить 220 вагонів. У серпні показник зріс на сім вагонів на добу.

Фото: Генеральне консульство Румунії у Чернівцях

Інтерактивне шоу «Довбуш» Олеся Саніна на мальовничій Косівщині

(Закінчення. Прод. з попереднього числа)

Зроблено все, щоб занурити глядача в цю величну історію, що розгортається в Карпатах на початку XVIII століття та є надзвичайно актуальною для України XXI століття. До виробництва залучили також професіоналів-партнерів із Польщі, США й Канади.

Для зйомок фільму об'їхали майже всю Західну Україну, обрали унікальні природні та історичні локації України: ландшафти, праліси, майже недоторкані сучасністю скелі та урочища. Зйомки проходили на реальних локаціях в Карпатах, Тернопільській та Київській областях, а також на кіностудії імені Довженка.

Розповідь режисера вражала неймовірним фактажем. Знімали стрічку в численних історичних та природних місцях, включаючи Скелі Довбуша, селище Ясіня, села Микуличин, Криворівню, долину Драгобрат, Свірзький замок на Львівщині, Дрогобичі, фортеці Хотина та Кам'янець-Подільського, печеру Вертепа – підземний музей Тернопільщини, територію заповідника Свидовець.

Затамувавши подих, студенти слухали, як для фільму було побудовано понад двадцять достовірних локацій, п'ять з них звели з нуля – фортецю біля Києва, колибу й інтер'єри замку Яблоновської, сироварню на Драгобраті й згарище церкви.

Локації будували спочатку в низині, потім піднімали на гору. Карету Яблоновської доставили на висоту 2 тисячі метрів, і коні, які тягнули карету, протягом тижня жили на цій висоті, щоб адаптуватися до атмосферного тиску.

Працювали майстри з Дрогобича, що займаються реставрацією храмів, які входять до нашої спадщини, занесеної в списки ЮНЕСКО. Відбудували інтер'єри замків в київській декорації, тому що в реальних музеях дуже складно знімати.

Цікаво, що побудовані на Драгобраті біля Попівана колиби, одну з яких розібрали з екологічних міркувань, а другу залишили в подарунок вівчарям, зараз туристи сприймають як автентичну восьмикутну колибу XVIII-го сторіччя. Консультували декораторів і допомагали будувати колибу реставратори найвизначніших пам'яток історії України, що реконструювали єдину для нас збережену автентичну архітектурну споруду – церкву Святого Юра в Дрогобичі. Деякі локації частково додавали вже на етапі монтування – як, наприклад, замок у Збаражі. Для церкви Святого Юра добудували ще одну декорацію, яку треба було спалити під час зйомки.

Працювали з реконструкторами самої епохи, щоб відтворити костюми та реквізит: одяг гвардії Потоцького, одяг смоляків, гуцулів, шляхти польської, гетьмана. Це була ціла величезна історія, дослідження, робота з науковцями, бо відтворювати одяг гуцулів, будь-яку красу, всі гуцульські хрести, пояси початку XVIII століття було складно, але допомагали історики та музейні консультанти. Автентичний одяг та аксесуари Гуцульщини 300-літньої давнини – масштабна робота художниць із костюмів. При створенні костюмів для персонажів фільму стилісти вдихнули життя в живописні твори, які можна побачити у соборі Святого Юра. Цей храм відзначається тим, що всі його ікони створювалися з натури, і саме це дало змогу точно відтворити одяг реальних людей того часу.

«Я для фільму зробив понад 2000 ілюстрацій, розкадровок, маю такі товстенні альбоми на кожен епізод. У мене кожна бойова сцена розписана як партитура симфонічного оркестру, де кожен виконавець (а в мене їх там декілька сотень було) знає, в який момент що робити», – зазначив О. Санін.

Для фільму були спеціально виготовлені бартки, ножі, пістолі, а акторів навчили без-

доганному володінню ними. Артисти до деяких сцен готувались півтора року в залах, займалися фізичною підготовкою, фехтуванням, з каскадерами в Києві.

«...Особливо цікавими була розповідь про створення антуражу зйомки, який відповідав часу дійства. Кожен кадр кінофільму є довершеною естетичною композицією, яка тво-рилась не тільки фільмуванням розкішних краєвидів Карпат, але й детально дібраним одягом, прикрасами, зброєю, зачісками, деталями інтер'єру, посудом та ін. Про їх створення особливо важливо було почути студентам, які здобувають спеціалізації із декоративного мистецтва і є дотичними до створення речей за народними технологіями», – зазначила Галина Мартинюк.

Після завершення розповіді прозвучало чимало цікавих запитань, на які Олесь Санін дав змістовні, професійні відповіді. Після шоу Галина Юрчишин – директорка КПДМ ЛНАМ, подякувала режисеру за захопливу зустріч і вручила подарунок від інституту.

Учасники інтерактивного шоу отримали на пам'ять ескізи Олеся Саніна з його автографом, зробили спільне фото на згадку про цей незабутній захід.

«Щиро вдячний за запрошення на Косівщину, яка вразила мене своєю чарівною красою, привітними людьми, з якими цікаво і просто спілкуватися.

Дякую всім, хто був у залі, хто потрапив у це кіно. У таких зустрічах я насправді ще хочу зрозуміти вже і свій наступний фільм... Мені потрібні ці запити глядача, жива розмова з вами», – підсумував О. Санін.

Марія ПОРОХ,
членкиня Клубу інтелігенції
ім. І.Пеліпейка та РО «Просвіта».
Світлина авторки та з відкритих джерел.

СТРАТЕГІЇ ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

19 -22 серпня 2024 року Союз українців Румунії успішно провів чергову ознайомчо-навчальну зустріч «Стратегії покращення діяльності органів місцевого публічного управління та посилення транскордонного співробітництва Румунія – Україна – Республіка Молдова». Цей захід, присвячений представникам органів місцевого самоврядування з трьох країн, мав на меті розробити ефективні стратегії для українських громад в Румунії та дослідити нові можливості транскордонного співробітництва.

Програма заходу складалася з кількох тематичних сесій. У перший день дебати були зосереджені на залученні коштів з фондів ЄС, боротьбі з фейками та посиленні транскордонного співробітництва. У панельній дискусії на тему «Визначення стратегій розвитку українських громад та шляхи залучення інвесторів» виступили Ніколає Няце, керівник Служби моніторингу проєктів Міністерства розвитку, Кетелін Міхеїле, радник цієї ж служби, та Дойна Якобан, директорка TOB Regional Consulting, які підкреслили важливість ефективної співпраці між місцевою владою та інвесторами для підвищення економічної привабливості регіонів, в яких компактно проживають українці, в тому числі шляхом конкретної презентації існуючих програм фінансування. Наступну панельну дискусію на тему «Deepfake» очолили Крістіан Ністор та Даніель Аботезетоасї, експерти з кібербезпеки Національного директорату з кібербезпеки, які запропонували конкретні рішення для боротьби з російською пропагандою та протидії фейковим новинам, наголосивши на їхньому впливі на регіональну безпеку.

На третій панельній дискусії, присвяченій посиленню транскордонного співробітництва між Румунією та Україною, відповідно Румунією та Республікою Молдова, було обговорено ключові питання, пов'язані з Спільною операційною програмою Румунія-Україна 2021-2027 та Спільною операційною програмою Румунія-Республіка Молдова 2021-2027. Запрошені експерти, серед яких Габріель Богдан Штецько, державний адміністратор повіту Марамуреш, Йоан Тібіл, префект повіту Сату-Маре, Кардош Агнета, представниця Тіміської повітової ради та Чезар Грозаву, виконавчий директор Сучавського регіонального офісу транскордонного співробітництва, надали учасникам поради та поділилися передовою практикою щодо реалізації транскордонних проєктів та визначення можливостей фінансування.

Другий день зустрічі був присвячений стратегіям підвищення прозорості публічної адміністрації та ефективності комунікації з громадянами, а також цифровізації публічної адміністрації. Перша панельна дискусія, яку модерував Джордже Григореску, фахівець зі зв'язків з громадськістю та маркетингу, була присвячена обговоренню способів сприяння підвищенню прозорості та розвитку ефективних каналів комунікації між владою та громадянами представниками СУР в місцевих адміністраціях. Друга панельна дискусія, яку модерував Олександр Мочернак, голова Союзу української молоді Румунії, була присвячена обговоренню інноваційних рішень та найкращих моделей цифровізації державних послуг, з наголосом на важливості адаптації до нових технологій для оптимізації адміністративних процесів.

Ця подія відображає прагнення Союзу українців Румунії підтримувати розвиток українських громад, сприяти доступу до європейських фондів та зміцнювати транскордонне співро-

бітництво. Цією ініціативою СУР підтвердив свою провідну роль у просуванні сучасного, прозорого та ефективного державного управління на користь громадян та української спільноти.

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький зазначив, що такими ініціативами Союз українців Румунії демонструє послідовність у своїх діях, висловивши переконання, що дебати на цьому заході сприятимуть визначенню нових шляхів співпраці та покращенню вже існуючого співробітництва між прикордонними регіонами та населеними пунктами Румунії, України та Республіки Молдова. Він також подякував центральним та

місцевим органам влади Румунії за постійну підтримку, яку вони надають як українській спільноті в Румунії, так і Україні в умовах війни, розв'язаної російською федерацією.

У церемонії відкриття заходу взяли участь: голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, заступник державного секретаря Міністерства внутрішніх справ Петру Бледя, заступник державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин Дінчер Джафер, префект повіту Сату-Маре Йоан Тібіл, керівник Служби моніторингу проєктів Генеральної дирекції з питань європейської територіальної співпраці Міністерства розвитку Ніколає Няце, Кетелін Міхеїле, радник того ж відомства, державний адміністратор Марамурського повіту Габріель Богдан Штецько, директор Офісу префекта повіту Сату-Маре Радун Янку, представниця Служби зовнішніх зв'язків та протоколу Тіміської повітової ради Кордош Агнета та Анжела Чупа-Рад, представниця Служби стійкості та мобілізації мерії Тімішоари.

Також були присутні експерти з кібербезпеки Національного директорату кібербезпеки Крістіан Ністор та Даніель Аботезетоасї, директорка TOB Regional Consulting Дойна Якобан, виконавчий директор Сучавського регіонального офісу транскордонного співробітництва Чезар Грозаву, президент Асоціації «Дім Чорно моря» Дорін Попеску та Мар'яна Аворнічіці, мер села Терешешть. З української сторони були присутні заступник голови Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк, заступник голови Закарпатської обласної ради Василь Дем'янчук, депутат Закарпатської обласної ради Мирослава Ливч, заступник начальника Чернівецької обласної адміністрації з питань цифрового розвитку Валентин Пабат та консультант Департаменту комунікацій Чернівецької обласної державної адміністрації Аріна Банар.

Микола Вегеш, Ірина Люба Горват**НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ****До 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України
і 150-річчя від дня народження Августина Волошина***(Продовження з попереднього н-ра)*

Протягом 1928–1939 рр. уроженець с. Великі Ком'яти на Винogradівщині, вихованець Мукачівської учительської семінарії Ю. Боршош-Кум'ятський пройшов еволюцію від русофільського до українського поета. Ще перед наданням краю автономних прав, у 1938 р., Боршош-Кум'ятський пророкував:

*«Ми діждемо днів великих,
Привітаєм слави час;
Ми з вогнистого насіння
І суворе серце в нас».*

Важливу роль в літературному житті Карпатської України займав уроженець Пряшева Степан Сабол (Зореслав), який виховувався в духовних навчальних закладах, у тому числі і в Григоріанському Католицькому університеті в Римі. Поет належав до українофільської течії. Через його твори проходить ідея єдності Підкарпаття з Україною. Він бачив «пророка» й «месію» на Сході, де Київ блукав співом осанни. Поет кликав «величну, святую авреолу Україну» повстати. В. Бірчак відзначав, що світогляд Зореслава «динамічний, західноєвропейський. Він був духовною особою, але закликав до боротьби, вірив у її успіх. Він будить приспані сили, підносить людям голови». Прикладом патріотичної лірики Зореслава є збірка поезій «Зі серцем у руках».

*Ні, не Москва, не Ленінград,
Ні, не Совет, а Україна...
Гей, ставте гори барикад –
Іде дванадцять година!
Пробудиться в один момент
Увесь народ в кривавій муці,
І потанцює кулемет
Весільним танком революцій.
І полетить степами гнів,
Замовкне дика марсельєза –
Із п'яних у ярмі рабів
Повстане нація твереза.
І згадуватимуть одно
Усі, що у ярмі ходили:
Проклятеє було вино,
Коли від нього так дуріли .*

Короткочасне існування Карпатської України зробило величезний вплив на формування національної самосвідомості сотень і тисяч закарпатців, які пройшли своєрідну еволюцію від карпатських русинів до закарпатських українців. Немаловажну роль у цьому сенсі відіграла патріотична поезія Зореслава:

*Минулося,
та не забулось! Хуст
Остався спомином
живим понині:
Розстріляний стрілець,
а з його уст
Останній покрик:
«Слава Україні!»*

А. Патрус-Карпатський – один з небагатьох русофільських письменників, який почав

писати в 30-х роках російською мовою, а згодом під впливом дальших подій перейшов на українську. Автор «Весняних квітів», «З мого руського краю» (1929), збірки «Плетью по совести», в 1938 р., коли політичні сили краю вибороли автономні права, писав:

*«Ми всі одні, одні, одні,
в Карпатській Україні,
В Києві, в Буковині,
В Пряшеві, Галичині,
Ніхто не зможе нас
Розбити в грізний час».*

До історії Карпатської України та постаті Августина Волошина звертаються також сучасні українські письменники і поети. Окреме місце, безперечно, належить лауреату Державної премії імені Тараса Шевченка Петрові Скунцю. Маємо на увазі, перш за все, його диптих «Карпатська Вкраїна»:

*Земля, що й сама недоношена,
карпатська безплідна земля
судьбу Августина Волошина
на злість Будапешта й Кремля
собі і нащадкам зродила.
Вона не була героїнею.
Не битву любила, а труд,
тому, що була Україною,
її затоптали у бруд, –
вона ж свої надра збудила.*

*Прости, Августине Волошине, –
невірні твоїм прапорам,
впустили ми стадо непрошене
в тобою освячений храм –
предшестя нового Содому.
Прости, що служили ми чортові
за гріш, за безпеку, за чин –
із тіла, що стогне в Лефортові,
вертає душа в Келечин,
вертає навіки додому.*

*Вперед! Поки вільні ще є постаменти.
Нема хлібороба, все інше – лади.
Були резиденти, тепер – президенти,
і стільки – хоч плата із них городи.
Були трибунали, а нині – трибуни,
де товпляться наші пискаті возжі.
Я ж бачу у Празі посланця комуни,
що рывкає грізно: «Ей, поп, падажді!
Што п'ялішся в небо? Твой Бог не помо-
жет!»*

*Пашило не малілся, в політику лез?»
І списано долю, як списано зошит,
закреслено ґратами волю небес.
Тут сили немає з тупим бюрократом
тягаться далі, ще й друзі слизькі,
а ти наодинці з лефортівським катом
навіки zostався в кривавій Москві.
Та помсти не треба. Задовго лютує
душа безпорадна на тлі барикад.
Лиш доки він ходить – він землю катує,
очима червоними світлячи, кат.
Карпатська Вкраїно, я душу очистив.
Не буду мадьяра клясти й москаля,
Бо племені-роду не мають фашисти,
бо, зрадивши Небо, їх плодить Земля.*

Тому нам і тісно під сонячним гроном.

*Я сяду з мадяром за келих вина.
Я сяду з мадяром. А от з мадяроном
нам разом не сісти. Біда, не вина.
І все ж перед Богом схилю я коліна
за те, що Вкраїна Карпатська була,
що є на планеті Карпатська Вкраїна, –
любім її браття, вона ще мала.
Любім не за гроші й за сині волошки,
а просто за те, що вона у нас є...*

*Стоїть наодинці із Богом Волошин,
і Бог до Вкраїни обличчям стає .*

Перу Петра Скунця належать поезії, присвячені двом найближчим соратникам Августина Волошина – В. Гренджі-Донському та Зореславу. Скунцева пряма мова у ліричному портреті «Гренджа-Донський» така природна:

*Бо наша правда – для тюрми.
А на свободі надто гречна.
Збагне Америка, не ми,
що є поет високий Гренджа.
Він є і каже: я – це ви.
Та в пугах держать нас «гулаги».
Ми Закарпаття – для Москви,
а Підкарпаття ми – для Праги.
І каже він: блудні сини,
повзуча ваша суть зміїна,
таж ми – не просто русини,
таж ми – Карпатська Україна.
За це я жив. За це я ліг
не у свою – словацьку землю.
Але від ваших рук і ніг
себе я вже не відокремлю .*

Петро Скунець дякує своєму духовному порадику Зореславу, присвятивши йому поезію «Дорога до Бога»:

*Ні, він не дерся на Парнас
і не в погорді, а в поклоні –
але прийшов таки до нас
з кривавим серцем у долоні.
І нам, живущим на плазу,
Віддасть він голову похилу,
І мовчки зранить він сльозу
Карпатській Січі на могилу .*

Чільне місце тематика Карпатської України посідає у творчості талановитої української поетеси Софії Малильо:

*В борінні сил творилася держава,
і звалась Україною вона.
Короткою була її щаслива слава, –
кати її піднесли кривавого вина...
Були і в нас, були Карпатські Крути,
сердець жертовно відданих порив,
їх подвигу ніколи не забути, –
він душу нашу заново творив.
Той подвиг нині світить нам зорею
і в майбуття показує нам путь.
А березень крокує знов землею,
і квіти Пам'яті в серцях цвітуть .*

Микола Вегеш, Ірина Люба Горват

НАВІКИ В ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ

До 85-річчя проголошення незалежності Карпатської України
і 150-річчя від дня народження Августина Волошина

Розбираючи архів відомого закарпатського письменника Івана Долгоша, його донька Одарка віднайшла машинопис першої частини роману «Заплакала Тиса кров'ю» – «Гуцульська республіка», а також великий фрагмент рукопису другої частини – «Карпатська Україна», що суттєво доповнює варіант журнальної публікації (журнал «Тиса», 1992, № 1–2; 1993, № 1–2). Таким чином, стало відкриттям, що І. Долгош протягом 1975–1990 років працював над романом-дилогією, осягаючи державотворчі процеси на Закарпатті. «Заплакала Тиса кров'ю» – історична епопея про період найвищого піднесення національного духу на Закарпатті 1918-1939 рр., яка поряд із романом Уласа Самчука «Гори говорять» і його публіцистикою, щоденником та романом В. Гренджі-Донського «Сини Верховини» подає панорамну й багатопланову картину життя Гуцульщини і Карпатської України загалом, величного часу державотворчого Чину, художнього слова, про яких сьогодні, як ніколи, потрібно говорити у дискурсі виховання національносвідомого покоління. Твір падає під жанр художньо-документального політичного роману. У ньому поряд з художніми образами діють історичні персоналії – Августин Волошин, брати Брацайки, Степан Ключурак, Василь Гренджа-Донський, Микола Бандусяк та ін.

Відома дослідниця життя і творчості І. Долгоша Наталія Ребрик зробила ґрунтовний аналіз вищеназваного роману. Ми ж зупинимось лише на порівняльній характеристиці постаті А. Волошина в романах І. Долгоша та У. Самчука: «Особливою аурою огорнутий образ Августина Волошина. Два більші епізоди, пов'язані з ним, вкраплені в канву твору з тих новелок, що готувалися до друку в журналі. Іван Долгош прагнув показати Президента державним мужем – у філософських роздумах, при непростих рішеннях, у злагоді з сумлінням... Проте герой вийшов явно не вивершеним, на жаль, не позбавленим штучності. Йому бракує життєдайності, переконливості, рішучості. Можливо, тут справа у відсутності повної авторської версії діалогії... Проте з роману Уласа Самчука «Сонце з заходу» теж відомо тільки два уривки, що друкувалися в часописі «Пробоем». Але з цих коротких шкідців Волошин постає живою людиною: темне, з бобровим коміром пальто, фетровий капелюх, важка хода, поважний вік, заглиблений погляд з-під окулярів, внутрішня впевненість, шаноба супроводжуючих – усе це творить справжню сутність, робить значимим кожен рух, наповнює його смислом, і це при тому, що Президент не зробив жодного слова...».

Іншим побачив у романі І. Долгоша Августин Волошин закарпатський краєзнавець Іван Сенько: «Образ Августина Волошина Іван Долгош змалював досить правдиво. Використав для цього форму досє, вузлові епізоди політичної біографії голови уряду Підкарпатської Русі (Карпатської України), авторську характеристику. Але робить наго-

лос на кількох характеристиках Августина Волошина: скромність, патріотизм, гуманізм... Коли йому довірили очолити автономний уряд, розмірковує: «Хіба він, директор учительської семінарії, лінгвіст, теолог, хай і керівник християнської партії, зможе стати на рівень вимог європейської цивілізації? Хіба під силу, скажімо, діалог з Гітлером, Гортієм, Сталіном, Пілсудським... Престиж? Найбільший престиж – то робити користь для рідної землі. Він її робить». У розмові з Гофманом, консулом Берліна у Празі, який часто бував на Закарпатті, Августин Волошин постає перед нами як політик-дипломат, захисник інтересів свого народу. Обставини змушують його рахуватися з тогочасною політичною дійсністю. Він зізнається Реваєві: «Я охоче б поговорив із паном Дейчем-режисером, а Гофмана би взагалі не прийняв. Але я змушений робити навіть те, що не хоче серце». Приймавши Гофмана, він відхилив його пропозицію про припинення економічних зв'язків із Прагою, відмовився продавати ліс Німеччині».

Закарпаття після трагедії Карпатської України та окупацію краю угорськими військами описав Михайло Томчаний у романі «Тихе містечко» (1969). Олександра Ігнатович звернула увагу на автобіографічний характер твору: «Юрко Телегазі, головний герой роману, проходить той самий життєвий шлях, що й сам автор, і стає письменником. Та прискіпливий читач розуміє: М. Томчаний максимально щиро намагався (як тільки це можна було зробити в радянський час) розповісти про історичні події (у творі йдеться про Другу світову війну й окупацію краю гортіївськими військами), життєві обставини, зустрічі і прощання, що мали вплив на його долю, а відтак і на перебіг життя його сучасників. Така сповідальність роману, певно, була покликана «інтересом» до життя письменника, який він відчував постійно, про що свідчив й відомий донос на нього, і ставленням деяких знайомих. Отже, автор зробив свою долю відкритою для багатотисячної аудиторії». Цікаві фрагменти з біографії М. Томчания навів у своїй статті відомий літературознавець Юрій Балега: «Я маю великий гріх на душі за те, що в скрутні для Томчания хвилини, коли він важко захворів, я лише раз відвідав хворого в обласній лікарні, а раз удома. А він, як розповідали мені спільні знайомі, чекав мене, виглядав... На жаль, нині каятися – пізно. Яка причина моєї душевної глухоти? Причини були аж дві. Перша – напередодні захворювання письменника дізнався, що 15 березня 1939 року М. Томчаний разом з кадровим чехословацьким офіцером Іваном Чучкою на залізничному мості біля Королева з кулеметами в руках стримували угорсько-фашистські орди, що рвалися до столиці Карпатської України – Хуста. Я став розпитувати про це письменника, але він від відповіді ухилився. Натомість розповів мені таку бувальщину. Одразу після окупації один із шпідлів, як тоді називали стукачів, утяв на Томчания письмовий донос, що нібито Михайло на Красному полі під Хустом танком чавив угорських гон-

ведів. Справу розглядав найвищий суд у Будапешті. Від концтабору врятувало письменника тільки те, що усім було відомо – січовики танків не мали. Йому дали навіть виправдну довідку, я її бачив, але вглиб Угорщини для перевиховання і асиміляції переселили. Як максималіст, відмову письменника вести розмову про буремні дні 1939 року я сприйняв за нещирість і збирався «провчити» друга. Тиждень за два до його смерті я розповів про це Павлові Чучці, коли ми йшли до хворого додому. Вислухавши мене, професор Чучка дорікнув: «Ей, Юрку, на місці Томчания і ти ухилився б від розмови на таку тему. Чоловік добре знає, що коли б «старші брати» дізналися про його січовицьку епопею в 1939 – відправили б на 25 на Колиму. Навіщо гратися з долею?»

Яскраво і об'єктивно змалював щасливі й трагічні дні Карпатської України лауреат Шевченківської премії Мирослав Дочинець у романі «Вічник: Сповідь на перевалі духу» (2013): «Не озираючись на розгублений уряд, самі гуртувалися в чоти і сотні. Доброхотів заявлялися кадрові старшини, яким раніше не було довіри. А скоростиглі полковники передв'язалися в цивільне і викидали револьвери. Такі потрібні тепер дітям, щоб мали з чим іти в оборону.

Старий сотник з одвислим вусом, у збитих чоботах землероба шикував ряди. Його набите око вихоплювало стрільців для передового загону.

«Ти, ти, ти», – туляв жовтим пальцем у наші груди. – «Будеш мені за вістового?» – запитав мене.

«Ні, я піду в стрій з усіма».

«Тоді візьмеш машингвера. Чотар дорогою навчить, як з ним порядкувати. Не маємо часу на маневри. Там будемо вчитися».

Кожному третьому давали кріса. І кожному – по 10 патронів. Люди з хідників простягали нам цівки – хто ловецьку фузію, хто, либонь, ще турецького мушкета, хто іржавого гвера з Першої світової, хто завитого у масну пеленку пістоля.

Радіо голосило над головами промову делегата сойму:

«Вже почислені дні, а може, й години нашої самостійної Карпатської України. Вже почислені дні, а може, й години, коли на наші карки знов захоче сісти наш лютий ворог. Але не почислені ні дні, ні години життя великого українського народу! Ми тут падемо, але не паде великий український народ. Він живе! Він пережив татарщину, пережив неволю різних сусідів, але на наших очах він збудився і став до кєрвавого бою за свою самостійність – за право на своє життя!»

«Слава Україні!» – гукнув сотник.

«Героям слава!» – відізналися ми і загупали по мокрій бруківці. Викресалася пісня: Там скачуть карі коні, там свищуть гострі стріли, Б'ють шаблями – вправо, вліво, щоб серце не боліло – дагей!

(Далі буде)

СУР провів 4-й літній Табір для українських дітей

У неділю, 11 серпня 2024 року, відбулася офіційна церемонія відкриття 4-го літнього Табору для українських дітей, який щороку організовує Союз українців Румунії (СУР). Цього року, з 10 по 19 серпня, літній табір зібрав 551 українську дитину з Румунії, з-поміж тих, хто відзначився видатними результатами на Національній олімпіаді з української мови та літератури та на інших національних конкурсах, організованих СУР, а також кілька груп українських дітей з Республіки Молдова та України.

На церемонії відкриття були присутні учні, педагоги та численні гості: Посол Румунії в Україні Віктор Мікула, Посол України в Румунії Ігор Прокопчук, заступник Державного секретаря Департаменту міжетнічних відносин Дінчер Джафер, Директор Національного органу з питань захисту прав дітей та усиновлення Меделін Ямандей, очільниця Шкільного інспекторату Констанцького повіту Магдалена Бачу-Якоб, президент Асоціації «Дім Чорного моря» Дорін Попеску, менеджер програм охорони здоров'я ВООЗ в Румунії Сільвія Гатчер, культурний посередник ВООЗ Румунія Надія Весніна, юридичний радник з питань інтеграції Румунської національної ради у справах біженців Мар'яна Діаконеску, регіональний координатор World Vision Румунія – Констанца Резван-Кетелін Нікола, фасилітаторка Румунської національної ради у справах біженців Марія Мельниченко, перший заступник голови Союзу українців Румунії Ілля Саучук, голова Тіміської філії Союзу українців Румунії Марія-Сабо Кондрей та радник офісу заступника мера Констанци Тіберіу Віорел Кожан.

У своєму виступі голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький зазначив, що СУР докладає значних зусиль для популяризації та збереження української мови, культури та традицій, і що освіта є основою його роботи. Він підкреслив, що, інвестуючи в освіту, ми інвестуємо в молодь і в наше майбутнє. Микола-Мирослав Петрецький нагадав, що з понад 400 заходів, які Союз організовує за рік, майже третина присвячена дітям та вчителям, а завдяки цим зусиллям кількість учнів, які бажають вивчати українську мову або вчитися українською, неухильно зростає.

Голова СУР також відзначив покращення шкільних результатів дітей, які вивчають українську мову в усіх громадах, де проживають етнічні українці. «Саме ця підтримка призвела до того, що сьогодні нас у п'ятеро більше, ніж було на першому літньому Таборі для українських дітей», – підсумував Микола-Мирослав Петрецький.

Цього року літній табір для українських дітей став не лише простором для спілкування та визнання навчальних досягнень, але й платформою для зміцнення дружніх відносин між Румунією, Україною та Республікою Молдова, а також для наближення України та Республіки Молдова до Європейського Союзу.

У цьому контексті, після офіційного відкриття, було організовано круглий стіл на тему «Будуємо разом дорогу до знову відкритого раю українських дітей», який складався з двох панельних дискусій на теми: «Як врятувати дитинство українських біженців у країнах прихистку – ініціативи, проєкти, програми, приклади позитивного досвіду» та «Як відновити мир в Україні».

Тематика круглого столу відобразила необхідність нагадати усім про складні часи, які переживають українські діти, котрі потерпають від наслідків війни, розв'язаної російською федерацією проти України. Дискусії були зосереджені на викликах, з якими стикаються українські діти і на тому, як їх найкраще підтримати в цей складний час.

Національна нарада вчителів української рідної мови – 2024

Національна нарада вчителів української рідної мови завершила серію заходів, присвячених українській мові, культурі, освіті та традиціям, котрі відбулися на курорті Юпітер у серпні цього року.

У нараді взяли участь понад 110 україномовних вчителів з Румунії, України та Р.Молдови, а також представники Міністерства освіти, шкільних інспекторатів та шкіл, щоб обговорити майбутнє освіти українською мовою в Румунії.

«Як голова Союзу українців Румунії та представник українців у Парламенті Румунії, я зобов'язуюсь і на далі підтримувати та просувати культурну ідентичність українців шляхом зміцнення освіти рідною мовою, що є важливим компонентом для згуртованості та розвитку нашої спільноти», – заявив з цієї нагоди Микола-Мирослав Петрецький.

Під час заходу голова СУР наголосив на особливому значенні української мови як фундаментальної основи ідентичності українців Румунії, а також на важливій ролі вчителів, які своєю самовідданою працею формують майбутнє молодих поколінь. Саме вони, з професіоналізмом та відданістю справі, забезпечують передачу нашої мови, культури та цінностей нашим дітям, встановлюючи життєво важливий міст між школою, родиною та спільнотою, – сказав голова СУР.

Микола-Мирослав Петрецький підкреслив тверду прихильність СУР до підтримки україномовної освіти, представив реалізовані проекти та результати, досягнуті завдяки тісній співпраці з вчителями, директорами шкіл та спеціалізованими інспекторами, а також наголосив на необхідності співпраці між школами Румунії, Рес-

публіки Молдова та України задля забезпечення якісної освіти рідною мовою.

Нещодавні зміни до Закону «Про освіту», до яких депутат безпосередньо долучився в рамках своєї парламентської діяльності та у співпраці з Міністерством освіти, збільшили кількість годин, класів та учнів, залучених до вивчення української мови, і відображають його та СУР зобов'язання продовжувати зусилля з підвищення кваліфікації вчителів.

Представники України та Республіки Молдова високо оцінили підтримку СУР у просуванні україномовної освіти, вважаючи Румунію прикладом передової практики на міжнародному рівні. Це визнання є підтвердженням постійної підтримки керівництва СУР та непохитної відданості голови СУР справі піднесення україномовної освіти до сучасних високих стандартів.

Союз українців Румунії продовжує працювати над підвищенням якості викладацького складу – сферою, якій останнім часом приділяється особлива увага в рамках партнерства з українськими університетами. СУР також прагне залучати фахівців у цій галузі, щоб забезпечити найкращих фахівців з підвищення кваліфікації вчителів, які викладають українською мовою, поряд з фахівцями Міністерства освіти, – сказав Микола-Мирослав Петрецький.

На порядку денному дискусій були також законодавчі зміни, стан справ з озвученими проблемами та пропозиції вчителів до нового навчального року, включаючи деякі методичні аспекти.

Ця подія стала черговим підтвердженням відданості СУР спільноті, освіті та, опосередковано, кращому майбутньому українців Румунії.

Подарунок від СУР українським дітям, які вперше переступили поріг школи

Союз українців Румунії цього року продовжив проект «Перший шкільний рюкзак» – важливу ініціативу, спрямовану на підтримку дітей з українських громад країни та забезпечення їх необхідними шкільними наборами для успішного початку навчання.

Цього року 566 дітей з Арадського, Ботошанського, Караш-Северінського, Марамуреського, Сату-Марського, Сучавського, Тіміського і Тульчанського повітів отримали шкільні рюкзаки, повністю укомплектовані необхідним шкільним приладдям та матеріалами для шкільних занять, не турбуючись про шкільне приладдя та його вартість.

Проект «Перший шкільний рюкзак» спрямований насамперед на підтримку родин, діти яких навчаються в школах з українською мовою викладання, надаючи їм необхідну допомогу в освітньому процесі. Ініціатива покликана забезпечити учням оптимальні умови для навчання та розвитку в ефективному освітньому середовищі.

Реалізуючи цей проект, Союз українців Румунії підтверджує свою тверду прихильність до просування освіти рідною мовою та збереження культурних цінностей української спільноти. Освіта є пріоритетом, а підтримка громади має велике значення, коли наймолодші члени громади мають можливість зміцнити свою культурну та мовну ідентичність і зростати в дусі українських традицій.

Лумініца Одобеску взяла участь у Саміті Кримської платформи

Міністерка закордонних справ Румунії Лумініца Одобеску, у середу, 11 вересня 2024 року, виступила з відеозверненням на Четвертому саміті Міжнародної кримської платформи.

Глава румунського зовнішньополітичного відомства згадала про 10-ту річницю незаконної анексії Кримського півострова російською федерацією та наголосила на серйозному порушенні всіх міжнародних політичних та правових зобов'язань, взятих на себе росією. Вона також засудила цинічні, широкомасштабні та систематичні удари росії по цивільних об'єктах в Україні, які є військовими злочинами та незаперечним доказом свідомого нехтування росією міжнародними нормами.

Нижче наводимо виступ Лумініци Одобеску на четвертому Саміті Міжнародної кримської платформи:

«Четвертий Саміт Міжнародної кримської платформи збігається з сумною і трагічною річницею – десять років з дня незаконної анексії Росією Кримського півострова.

Сьогодні, як і тоді, цей акт залишається порушенням як міжнародного права, так і юридичних та політичних зобов'язань Росії перед Україною.

робили внесок в українське суспільство та економіку і користувалися політичною автономією. Дії росії суперечать не лише цим історичним та культурним реаліям, але й її власним правовим та політичним зобов'язанням.

Дозвольте мені нагадати, що Росія визнала територіальну цілісність України, включаючи Крим, на тлі розпаду Радянського Союзу. І вона зробила це знову в 1994 році, підписавши Будапештський

бутиного для своєї країни. Коли народ України піднявся за це європейське майбутнє під час Майдану та Революції Гідності, Росія відповіла силою. Після окупації Криму вона сконструювала конфлікт на Донбасі. А в лютому 2022 року розпочала повномасштабне вторгнення, повномасштабну агресивну війну, яка продовжує завдавати страждань невинному українському цивільному населенню.

Маріуполь. Буча. Охматдит. Полтава. Кожен з них – воєнні злочини та злочини проти людяності. Дії, за які винні будуть притягнуті до відповідальності. Є беззаперечні докази довготривалих планів Росії зі знищення України. І все це почалося у 2014 році. Усе почалося з Криму.

Не менш важливим є те, що Росія ніколи не переймалася питанням життєзабезпечення людей, які живуть у Криму. Погляньте на трагедії, що відбуваються в Криму з 2014 року. Ми говоримо про політичні ув'язнення, примусові депортації, промивання мізків дітей. Це те, що означає «захист» у російському розумінні.

Те, що Росія робила і продовжує робити в Криму, свідчить про її наміри щодо решти України. Те, що Росія зробила на тимчасово окупованих територіях, свідчить про її варварство. Те, що робить Росія, завдаючи авіаударів по цивільній інфраструктурі, лікарнях і школах, свідчить про її жорстокість. Це те, що стоїть на кону в Україні: боротьба за свободу і волю. І саме тому Україна переможе! Слава Україні!»

Кримська платформа – ініційований Україною міжнародний консультативно-координаційний формат. Платформа спрямована на підвищення ефективності міжнародного реагування на окупацію Криму, відповіді зростаючим безпековим загрозам, посилення міжнародного тиску на Кремль, запобігання подальшим порушенням прав людини та захисту жертв окупаційного режиму, а також досягнення головної мети – деокупації Криму та повернення його Україні мирним шляхом.

Photo: www.mae.ro

Боротьба, яку сьогодні веде Україна проти російської агресії, розпочалася не у 2022 році, а ще у 2014 році. Тоді Росія та її маріонетки наполягали на кількох пропагандистських наративах для виправдання незаконної анексії Криму. По-перше, що Крим якимось чином не був частиною України по праву. По-друге, що Україна ставила під загрозу права людей, які живуть у Криму і Росія повинна була їх захистити.

Але усі ми знаємо реальні факти. Крим був і залишається частиною багатої української культури та історії. Його мешканці

меморандум. І ще раз у 1997 році, коли дві країни підписали двосторонній договір, іронічно названий «договором про дружбу».

Росія ніколи не була другом України. Вона лише хотіла контролювати Україну і тримати її економіку та суспільство на низькому рівні розвитку, відмовляючи українському народу в праві на європейське демократичне і процвітаюче майбутнє. Для досягнення цих цілей Росія відкрито підтримувала корумпованих і лояльних політиків.

Але народ України хотів іншого май-

Духовна пожива

СВЯТА ЛЮДИНА

Ще у Старому Завіті Бог запрошує людей до святості: «Ви маєте ставати святими, бо Я — святий» (Лев. 11:44). Так само й Христос, запрошує нас кажучи: «Тож будьте досконалі, як Отець ваш небесний досконалий» (Мт 5, 48). Можна наводити ще багато інших прикладів, з яких випливає, що Бог запрошує усіх нас до святості, що Він хоче, щоби ми всі були такими як Він — святими.

Коли говоримо про Святих, наша думка вертається роками назад, ми часто кажемо собі, що святі жили колись давно, а тепер бути святим неможливо, тому що в наші дні є дуже багато різних спокус, які заважають нам служити

Богові належним чином. Такі ж виправдання ми використовуємо, коли мова заходить про наше духовне життя.

Дійсно, людина, яка справді виповнює Божі заповіді має постійно нести важку невидиму боротьбу з пристрастями та думками лукавими. Цю боротьбу потрібно вести безперервно, тому що й сатана веде з нами війну безперестанно. У книзі Одкровення Христос говорить нам, що Він бажає оселитися у наших серцях (3,20). Серце людини є тим місцем, куди Бог прагне вселитися, але для цього нам потрібно це місце щоденно очищувати, аби воно було якомога непорочнішим. Наші серця осквернюються через лихі думки, думки, які з часом перетворюються на

погані вчинки, у результаті чого ми віддаляємося від нашого Сотворителя та від святості, до якої Він нас кличе.

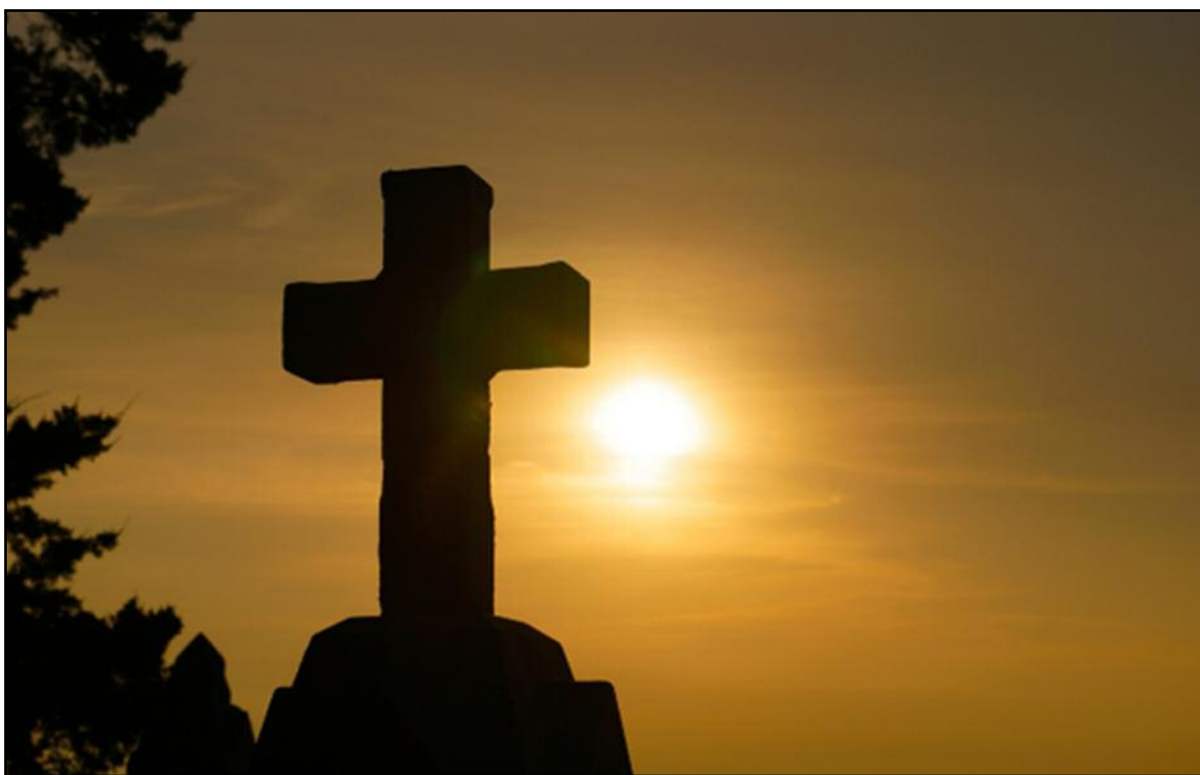
Христос вчить нас що «зсередини, із людського серця виходять лихі думки» (Мк.7,21-22). Якщо людина тримає у серці лихі думки або лихі плани та не сповідується, то вони можуть пізніше здійснитися. Так, не раз ми бачимо або чуємо, що людина, яка нам здавалася доброю та лагідною, і ніколи нікому не зробила нічого злого, зненацька вчиняє тяжкий гріх, такий що навіть важко уявити. Таке трапляється через те, що серце тієї людини скували ланцюги нечистих думок, а сатана знайшов зручний момент, щоб здійснити свій план. Гріх зароджується та вкорінюється глибоко в серці людини, якщо його вчасно не виполоти, здійснюється, переходить у конкретні грішні вчинки, завдає страждань і грішнику, і його ближнім.

Те, чим сповнені наші серця, наближає або віддаляє нас від Бога. Коли говорив про це, отець Арсеніє Бока завжди наводив приклад із заключної частини Утрени «Бо Ти єдиний святий, Боже наш, і в святих спочиваєш...». У серцях святих Бог живе, спочиває і царює. А в серцях грішників Він мучиться, через хулу і внутрішній опір грішника.

Дуже важко знаходити сили в собі у цій невидимій тяжкій боротьбі, адже людина не може перемогти самотужки. Але Бог чекає від нас сміливості в боротьбі зі всіма гріхами як явними, так і таємними, а потім Він непомітно допомагає нам освячувати наше земне життя.

отець **Іван ЮРЧА**

Фото: pixabay.com

Різдво Пресвятої Богородиці

Щорічно, за новим стилем 8 вересня, а за старим — 21 вересня, християни вшановують Різдво Пресвятої Богородиці, яке асоціюється із остаточним приходом осені.

Різдво Пресвятої Богородиці - це одне із дванадцяти найважливіших християнських свят у році. За легендою, в цей день з'явилась на світ Діва Марія, якій судилось народити майбутнього спасителя людства. Це свято вважається днем радості і добра, тож всі традиції пов'язані з ним створились саме на таких засадах.

Християни відзначають це свято приблизно з VI століття. Згідно з переказами, батьки Диви Марії — Йоаким і Анна, були благочестивим подружжям, але, проживши у шлюбі 50 років, не мали дітей. Юдеї, які вважали безпліддя Божою карою людини за її гріхи, насміхалися над ними.

Одного разу на святі священник у Єрусалимському храмі навіть відмовився прийняти у Йоакима жертву, привселюдно назвавши його грішником. Його дружина почула це і пішла в свій сад.

Чоловік засмутився з того і довго з плачем молився Богові. Тоді йому явився ангел, котрий напроорокував скоре народження дитини. У відповідь старий

пообіцяв присвятити дитя Богові. Невдовзі у подружжя й дійсно народилася дівчинка, яку назвали Марією.

Сенс свята полягає у прославленні Богородиці — першої події у ряду тих, якими Господь готувався врятувати людство. А ще в тому, що людина має вірити й довіряти Богові, навіть тоді, коли в неї саму ніхто не вірить.

Душпастирський візит Отця і Глави УГКЦ, Блаженнішого Святослава Шевчука до української спільноти в Румунії

У неділю, 15 вересня 2024 року, у межах душпастирського візиту Отця і Глави УГКЦ Блаженнішого Святослава Шевчука до української спільноти в Румунії, відбулася зустріч Предстоятеля УГКЦ із членами Союзу українців Румунії.

Під час зустрічі голова СУР Микола-Мирослав Петрецький розповів про роботу Союзу українців Румунії, про те, як Союз відстоює права та інтереси українців Румунії, підтримує та розвиває етнічну, культурну, мовну та релігійну самобутність, забезпечує захист культурної спадщини, збереження традицій та звичаїв серед осіб, які належать до української меншини.

Він наголосив на центральній ролі церкви в духовному житті українських віруючих, у збереженні та захисті традиційних українських цінностей та їх передачі з покоління в покоління. «Традиції та звичаї завжди були тісно пов'язані з релігією, яка відіграла важливу роль в їх збереженні упродовж століть», – сказав Микола-Мирослав Петрецький.

Голова СУР також розповів про тісну співпрацю, яку СУР має з усіма релігійними конфесіями, до яких належать українці в Румунії, в тому числі з Українським греко-католицьким вікаріатом Румунії, з яким нещодавно було укладено Протокол про співпрацю. Він зазначив, що цей документ є продовженням довготривалої плідної співпраці, будучи міцною основою для продовження та поглиблення постійного та ефективного діалогу між двома сторонами.

На тлі агресивної війни російської федерації проти України Микола-Мирослав Петрецький наголосив на підтримці румунської держави та народу загалом, і Союзу українців Румунії зокрема, сусідньої держави та громадян України, як тих, які знайшли прихисток в нашій країні, так і внутрішньо переміщених осіб, внаслідок російської збройної агресії.

Своєю чергою Отець і Глава УГКЦ подякував українській спільноті в Румунії за найкращу самоорганізацію, яку і вдалося здійснити в цій країні.

«Буковина і Мараморощина – це земля наших дідів і прадідів... Після упадку комунізму українці організувалися в одну організацію, яка має свого представника від найменшого села до парламенту. Ба більше, українці в Румунії навіть на державному рівні святкують День української мови», – відзначив Патріарх.

Також Предстоятель зауважив, що українці в Румунії є інтегральною частиною Світового українства через належність до Світового Конгресу Українців.

«Дякую, що українська спільнота в Румунії відчуває себе частиною великого цілого – великого українського народу. Кордони, що нас розділяють, нас не поділили. Ми є сини і доньки великого єдиного народу», – ствердив Глава Церкви.

Блаженніший Святослав також подякував українській спільноті, за те що в цих важких часах Союз тримає фронт боротьби за незалежну Українську дер-

жаву, зокрема постійно з відкритим серцем приймає нових українців, які вимушено сюди приїжджають через війну. Як зауважив архиєрей, навіть українці з лівого берега Дніпра в Києві тут почувують себе у своїй родині.

Окрім цього, Отець і Глава УГКЦ поділився кількома думками про майбутнє. Він запевнив, що Україна переможе, але цю перемогу важливо виборити разом, додавши що Українська Греко-Католицька Церква від початку війни працює на гуманітарному й інформаційному фронтах. Майже всі парафії в Україні стали гуманітарним хабом, де активно працює УГКЦ, щоб рятувати людське життя.

(Продовження з 15 стор.)

(Джерело: uur.ro, ugcc.ua)
Фото: СУР

Душпастирський візит Отця і Глави УГКЦ, Блаженнішого Святослава Шевчука до української спільноти в Румунії

(Закінчення. Початок на 14 стор.)

«Гуманітарний фронт продовжує бути викликом... Згідно з даними ООН, 7 мільйонів українців потребують, щоб їх нагодувати. Дякую, що продовжуєте дбати про українців в Україні, яким допомога надалі потрібна», – наголосив Глава Церкви.

За його словами, є ще інший фронт – поширення правди про Україну. Росія засмічує серця й уми людей по всьому світу. Ця пропаганда геноцидного типу. Окупанти проголосили, що немає українського народу. Бути українцем – це бути адептом нацистської ідеології.

«Вони систематично знищують українців. Разом із Церквою маєте промовити до широкого румунського та європейського суспільства на захист України. Без допомоги Румунії, Україні буде важко встояти», – наголосив архиєрей.

Напередодні Отець і Глава УГКЦ Блаженніший Святослав відправив Богослужіння у храмі Пресвятої Тройці с. Кречунів Марамурського повіту. Із Главою Церкви Архиєрейську Божественну Літургію співслужив голова Пасторально-міграційного відділу УГКЦ владика Степан Сус і священники Українського греко-католицького вікаріату в Румунії.

«Дякую Господу Богові, що можу бути сьогодні тут, що можу вас побачити, з вами помолитися, разом із вами обмінятися дарами, які нам дав Господь Бог. Тому ми нині так тішимося і ця радість нас огортає. На ваших очах бачу сльози цієї радості. Справді сьогодні емоції годі стримати», – сказав Патріарх.

Отець і Глава УГКЦ зазначив, що українська громада, Церква на Мармарошині добре розуміють, що найважливіше й найцінніше в житті кожної людини, у житті громади. «Ви втратили все, але не втратили найважливішого скарбу – вашої віри в Бога. Найважливішого скарбу українського народу, який вам передали ваші батьки, попередники», – сказав він.

«Маєте Христа – найбільший скарб людини, у якому є життя вічне. Ви маєте його вже! Той живий Христос є між вами. Тільки цей скарб потрібно пильнувати і не загубити за всіма іншими клопатами і потребами нашого земного життя», – наголосив архиєрей і застеріг людей перед небезпекою: якщо не передати дітям віри в Бога, то їхній дім залишиться порожнім, а діти швидко все розтратять і пропадуть як для Церкви, так і для народу. А найважливіше – можуть втратити скарб на небі – життя вічне.

Наприкінці Глава УГКЦ подякував місцеві українській громаді та душпастирям, а також усім українцям, які плекають скарб батьків. «Радісно довідався, скільки існує українських шкіл у Румунії чи навіть класів із навчанням українською мовою! Мені так приємно було бачити дівчаток, які із хлібом та сіллю мене вітали. У їхніх очах промені скарбу віри і культури їхніх батьків», – поділився Патріарх.

«Сьогодні в Румунії відкривається нова сторінка нашої спільноти. Сьогодні так багато українців приїжджає до вас. Чуємо, що навіть у Бухаресті є нова українська громада, яка прислала мені листа із проханням про священника. Жорстокі обставини війни творять нові нагоди й нові можливості. Ми на них повинні разом вправно відповісти. Дякую всім вам, які приймаєте своїх братів і сестер з України. Дякую румунській владі, нашим громадським і культурним осередкам. Дякуємо Господу Богові, бо те, що „неможливе у людей, є можливим у Бога“, – додав духовний лідер українців.

Голова СУР взяв участь у відкритті нового навчального року в Сігету Мармацієй

У понеділок, 9 вересня, на запрошення директорки Лукреції Семенюк, голова СУР, депутат Микола-Мирослав Петрецький взяв участь у церемонії відкриття нового навчального року у Педагогічному ліцеї імені Тараса Шевченка в місті Сігету-Мармацієй, єдиному навчальному закладі Румунії з українською мовою викладання.

У своїй промові він наголосив на важливості освіти для збереження української мови, культури та традицій, особливо в цьому ліцеї, який є одним з найважливіших україномовних навчальних закладів Румунії. Педагогічний ліцей імені Тараса Шевченка приваблює українських учнів не лише з Марамурського повіту, але й з інших регіонів країни, де проживає українська спільнота, а також з України.

Микола-Мирослав Петрецький також висловив переконання, що зміни на краще, які відбулися в останні роки, в тому числі

врегулювання правового становища ліцею, а також вже здійснені або заплановані інвестиції, сприятимуть підвищенню якості освіти. Це також стане можливим завдяки

зміцненню плідної співпраці між ліцеєм ім. Тараса Шевченка та Союзом українців Румунії.

Він ще раз наголосив, що освіта є одним із головних пріоритетів СУР, який постійно підтримує україномовну освіту, включаючи проведення літніх таборів для українських дітей, Національної наради вчителів української рідної мови, курсів підвищення кваліфікації для вчителів, національних конкурсів для учнів, та багато інших проєктів, спрямованих на підтримку якісної освіти.

Микола-Мирослав Петрецький також згадав про важливість вивчення рідної української мови, підкресливши численні кар'єрні можливості, які вона відкриває перед молоддю.

Він привітав нову директорку ліцею та запевнив її в безумовній підтримці Союзу українців Румунії. Голова СУР побажав учням успіхів у новому навчальному році.

Союз українців Румунії та Український греко-католицький вікаріат підписали протокол про співпрацю

Союз українців Румунії підписав у п'ятницю, 30 серпня, Протокол про співпрацю з Українським греко-католицьким вікаріатом Румунії. Від імені СУР документ підписав голова Союзу, депутат Микола-Мирослав Петрецький, а від імені Вікаріату – вікарій Василь Колопельник. Офіційна церемонія підписання відбулася в приміщенні Марамурської філії СУР в місті Сігету-Мармацієй.

Протокол про співпрацю є підтвердженням вже існуючої та функціональної співпраці, підписаний документ будучи основою для продовження та поглиблення постійного та ефективного діалогу між двома сторонами. Предметом Протоколу є розвиток, на чітко визначеній та прозорій основі, співпраці між Союзом українців Румунії та Українським греко-католицьким вікаріатом Румунії, з метою використання наявного досвіду та компетенцій для реалізації спільних проєктів та заходів, спрямованих на збереження української мови, розвиток традицій та зміцнення духовної ідентичності етнічних українців Румунії.

На основі цього Протоколу сторони зобов'язуються розвивати та посилювати підтримку релігійного життя осіб, які належать до української меншини в Румунії, з метою забезпечення як цілісності та солідарності української громади, так і її процвітання. СУР та Вікаріат Української Греко-Католицької Церкви в Румунії також докладатимуть зусиль для протидії будь-яким спробам розколу та роз'єднання української громади в Румунії, а також приділятимуть особливу увагу збереженню єдності етнічних українців Румунії.

Водночас сторони зобов'язуються співпрацювати в реалізації, редагуванні та друкуванні греко-католицьких духовних книг українською мовою та докладатимуть спільних зусиль для підтримки проєктів обох структур.

Союз українців Румунії планує підписати подібні документи з усіма релігійними конфесіями, до яких належать українці в Румунії.

Зустріч косів'ян із земляком Василем Герасим'юком

Косівський Клуб інтелігенції ім. І.Пелипейка, що діє при Центральній міській бібліотеці, традиційно один раз в місяць проводить засідання, на яких обговорюються різні теми, що стосуються історичного минулого і проблем сьогодення, згадуються видатні краєзнавці, які вже відійшли у вічність та вшановуються земляки, які сьогодні прославляють Гуцульщину і словом, і ділом. Живе спілкування з цікавими і талановитими людьми на зустрічах та презентаціях книг збагачує новими знаннями та ідеями і допомагає нам більше дізнаватись про тих, хто працює і працював заради національного, культурного та економічного піднесення цього чудового куточка України – Гуцульщини, яка здавна вабила письменників, художників, композиторів, етнографів і фольклористів.

Учасники творчої зустрічі. У центрі – Василь Герасим'юк, зліва від нього Василь Шкурган.

31 липня 2024 року Косівщина радо зустрічала відомого українського поета, лауреата Національної премії ім. Т. Шевченка, свого земляка – Василя Герасим'юка.

Надзвичайно теплим і цікавим видався цей день. У затишній світлиці бібліотеки на зустріч із поетом зібралися поціновувачі поезії та творчості В.Д.Герасим'юка – письменники і журналісти, члени Клубу інтелігенції та РО «Просвіта», педагоги, працівники Косівської ЦМБ та бібліотекарі району.

(Продовження на 17 стор.)

Українські пілоти почали навчання на F-16 в Румунії

У середнені вересня перша група українських пілотів розпочала навчання на винищувачах F-16 на 86-й авіаційній базі у Румунії. Про це 13 вересня заявив речник Міністерства оборони Румунії Константін Спину. За його словами, наразі вони проходять теоретичну підготовку, а практичні заняття мають розпочатися наприкінці року.

Напередодні міністр оборони Румунії Ангел Тилвер за підсумками телефонної розмови з українським колегою Рустемом Умеровим підтвердив готовність Румунії забезпечити умови для початку практичної підготовки українських пілотів у Європейському навчально-тренувальному центрі F-16 на авіабазі у Фетешть.

Своєю чергою Рустем Умеров повідомив, що F-16 в українському небі стане більше, з огляду на те, що група українських пілотів вже проходить підготовку в Румунії. Він подя-

кував румунському колезі, народу та уряду його країни за підтримку і зміцнення української ППО, в тому числі за передачу Україні новітньої системи протиповітряної оборони Patriot.

У четвер, 5 вересня, Президент Румунії Клаус Йоганніс підписав закон про безкоштовну передачу Україні ЗРК Patriot. Рішення передати Україні систему Patriot ухвалила в червні Вища рада оборони Румунії, зважаючи на значне погіршення безпекової ситуації в Україні через російські удари по цивільному населенню та інфраструктурі. 2 вересня відповідний законопроект схвалив уряд, того ж дня відбулося голосування в Сенаті Румунії, а на другий день закон в

останньому читанні прийняла Палата депутатів.

Василь КАПТАРУ

Хор «Ясниця» представив СУР на фестивалі у Констанці

Хор «Ясниця» Галацької філії Союзу українців Румунії пережив особливі емоції на 28-му Міжнародному фестивалі турецько-татарського народного танцю, пісні та костюму, організованому Демократичним союзом турецьких татар-мусульман Румунії 6 – 7 вересня 2024 року в Констанці.

У суботу, 7 вересня, хор «Ясниця» представив на сцені емоційно заряджену концертну програму, разом з художніми колективами національних меншин з Румунії, а також з Болгарії, Македонії, Грузії, Литви та Туреччини. Зі сцени багатифункціонального молодіжного освітнього центру ім. Жана Константіна лунали акорди, які гово-

рили про ідентичність і традиції, нагадуючи нам про те, наскільки сильним є культурне коріння кожної спільноти.

Під час заходу також відбувся парад народних костюмів, грандіозна подія за участі понад 1000 учасників, які завдяки багатству традиційних костюмів і культурному різноманіттю перетворили захід на справжнє візуальне свято, що об'єднує різноманітні культури і традиції.

Фестиваль став святом різноманіття та демонстрацією сили культурного діалогу, вражаючи красою та глибиною мистецьких моментів. Члени хору «Ясниця» дякують організаторам за запрошення та Союзу українців Румунії за фінансування поїздки.

Зустріч косів'ян із земляком Василем Герасим'юком

(Продовження з 16 стор.)

Модератор заходу Василь Шкурган – поет, прозаїк, голова Косівського осередку Національної спілки письменників України, коротко зупинився на віхах життєвого шляху поета. Бібліографія Уляна Книш розповіла про творчий доробок поета, статті про його літературну творчість, інтерв'ю, розмови та друковані видання.

Василь Шкурган розповів, що В.Д. Герасим'юк – український поет покоління вісімдесятників, член Національної спілки письменників України, Асоціації українських письменників, лауреат Національної премії України ім.Т. Шевченка та інших престижних літературних премій.

Народився 18 серпня 1956 року в гуцульській родині у Караганді, куди була вивезена у 40-і роки «на вічне поселення» за участь батькового брата та діда по матері в УПА. Наприкінці 50-х рр. батьки змогли повернутися в рідне с. Прокураву (Косівський район, Івано-Франківська область), де споконвіку жили й живуть музики, вишивальниці, різьбярі, ткачі... Немає сумніву, що художнє світобачення Василя Герасим'юка зродилося серед

Василь Герасим'юк серед земляків. Зліва направо: Василь Гостюк, о.Іван Рибарук, Василь Шкурган.

див народного мистецтва Карпат. Тут провів дитинство, закінчив неповну середню школу, а середню – у м. Коломійі.

(Далі буде)

Марія ПОРОХ,
членкиня Клубу інтелігенції ім. І.Пелипейка
та РО «Просвіта».Світлина авторки

◆ Е Т О Р І Ж Ж А Д Л Я Д І Ж Е Ч ◆

Ігор СІЧОВИК

ЯК НАРОДИВСЯ УКРАЇНСЬКИЙ БОРЩ
(Казка)

Українські пташки вирішили запросити звірят на дружню зустріч у сосновий Бір. Вони збиралися залагодити деякі непорозуміння, що виникли між ними з давніх часів.

Цар птахів Орел викликав до себе всюдисущих Сорок і наказав повідомити про це усіх чотирилапих мешканців лісів, степів і гір.

Наступного дня на галявині біля соснового Бору зібралася сила-силенна звірів. Були серед них і свійські, тобто ті, що живуть поряд з людиною, і дикі.

Зустріч вдалася на славу. Звірі та пташки виконували пісні, написані великим композитором Соловейком, милувалися картинами, які намалювали власним пір'ям Півень та Індик. А на завершення мистецької програми відбулися бальні танці, створені знаменитою парою – Лебедем і Лебідкою. Звірі танцювали з птахами впереміж, викликаючи захоплення у тих, хто не міг взяти участь у цьому дійстві.

А потім лунали тости за дружбу і добросусідство між тваринами, які мешкали на одній землі.

Коли справа дійшла до частування, отут і виникла заминка. Старший кухар гусак Гога розвів крила:

– На жаль, зібраних продуктів не вистачить на всіх... Те, що принесли у

дзьобах птахи, може задовольнити апетит хіба що ведмедя...

І раптом гусак Гога вдарив себе ложкою по голові.

– Я знайшов вихід! Ми зваримо для гостей гарячу страву, якої ще ніхто не куштував! Тим більше, води у нас вистачить на всіх!

Гусак Гога і його помічники кидали у великий баняк картоплю, буряки, моркву, капусту, квасолу, цибулю, часник, усе, що було зібрано птаством... Приправили кропом і петрушкою, додали пару відер солі, сметани. Старший кухар усе це вариво перемішував великим ополоником, приказуючи:

Варися, страво,
Усім на славу!

Задзвеніли миски, над якими здійснювалася густа пара, і гості приступили до вечері. Шкода, що не було там Миколи Гоголя. Тільки він міг описати все, що діялося за столами. Гості їли гарячу страву з таким апетитом, облизуючись до вух. І просили: ще! Це був триумф кулінарного мистецтва.

А після вечері гості допитувалися: як же називається така смачна страва?

– Вона ще немає назви, – розвів крила гусак Гога, – однак спробую вгадати її. Оскільки наша зустріч відбулася в сосновому БОРУ, а ви просили страви ЩЕ, то й назвемо її БОРЩЕМ.

– Слава борщу! – вигукували звірята і пташки, підкидаючи гусака Гогу вище хмар.

З того часу борщ на нашому столі посідає перше місце. Навіть приказка така існує: "То не українець, хто не любить борщу!"

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

У 1896 році в Греції відбулися сучасні Олімпійські ігри, які стали найпопулярнішими і найвідомішими спортивними змаганнями в усьому світі. І минуло вже 115 років з часу відновлення Олімпійських ігор. Можна запитатися, чому саме у Греції були вони відновлені? А коли і де саме почалися перші Олімпійські ігри?

Олімпійські ігри почали проводитися саме у Давній Греції з 776 року до н.е. Загалом було проведено 293 Олімпіади (раз в 4 роки). А сучасні були проведені лише 28 разів. Три рази вони не відбулися через причини війн. Проведення Олімпійських ігор в Давній Греції можна назвати справжнім дивом. Зародились вони в рабовласницькому суспільстві в місцевості під назвою «Олімпія». За переказами, в цій місцевості часто збирались боги Давньої Греції. Тут було і місце жертвопринесення.

Цікаво, що, крім Олімпійських ігор, у Давній Греції проводилися й інші спортивні змагання. А саме: Істійські, Немеїські та Піфійські, які проводилися раз у два роки.

□ Першим в історії олімпійським чемпіоном у 776 р. до н.е. став деякий кухар з Еліди на ім'я Кореб.

□ Найстарішою людиною, що завоювала Олімпійську медаль, був Оскар Сван, що зайняв друге місце в змаганнях по стрільбі на Олімпіаді 1920 року в Швеції. Тоді йому було 72 роки.

□ В 1477 році в Англії Едуард IV заборонив гру в крикет, оскільки вона заважала тренуванням в стрільбі з луку.

□ Вперше хокейна воротарська маска була застосована в 1936 році в Берліні японським воротарем Танака Хоїмой.

□ В стародавній Греції, якщо поєдинок кулачних боїв затягувався, то з відома обох суперників суддя призначав... клімакс(!) – посилення. По долі один з бійців повинен був, не прикриваючись, прийняти удар. Якщо витримав, то сам бив, і так далі до повної перемоги одного з суперників.

□ Правила кінних скачок свідчать, що довжина імені бігового коня не повинна перевищувати вісімнадцяти букв. Дуже довгі імена обтяжливі для запису.

□ Херлінг – це ірландський трав'яний хокей.

□ До 1850 року м'ячики для гольфу виготовлялися з шкіри і набивалися перами.

□ Бразилія – єдина країна, що брала участь у всіх чемпіонатах світу по футболу.

♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

Будьте найкращими! Будьте щасливими!

ВІТАЄМО ВАС З НОВИМ НАВЧАЛЬНИМ 2024–2025!

Проминуло спекотне літо, закінчилися літні канікули і прийшов до нас ВЕРЕСЕНЬ – місяць турбот для всіх батьків про підготовку та забезпечення всім необхідним для своїх синів та дочок до нового навчального 2024–2025 року.

9 вересня ц.р. відкрили ворота всі заклади загальної освіти Румунії. З великим нетерпінням і хвилюванням чекали першокласники першого дзвоника, нових знайомств, зустрічі з учителями, з класом, з невідомим для них світом. А старшокласники – на зустріч після літніх канікул, з однокласниками.

Це незабутній день для кожної дитини-першокласника (тепер підготовчий клас 0), який ступає в невідомий світ, та батьків, які з радістю, гордістю, але і з хвилюванням та побоюванням за своїх чад, що залишають своїх синів та дочок в «чужі руки».

Це день, коли їхні діти вирушають у дорогу життя! Якою вона буде?! Ким вони стануть?! Як все складеться?!

Нехай цей навчальний рік відкриє перед вами нові горизонти пізнання себе і світу!

В усі часи освічена людина користувалась повагою. Навчання – це скарб, це сила.

У цей день хочеться побажати першокласникам та й всім нашим учням, любити рідну мову, гордитися своїм походженням!.. Будьте найкращими! Будьте щасливими! (І.П.-К.)

СМІЙМОСЬ!

Цікава арифметика

- Скільки учнів у вашому класі?
- З учителькою – тридцять п'ять.
- Отже, без неї тридцять чотири!
- Е, ні! Без учительки в класі не залишиться жодної душі!

Портфель з десятками

Батько купив синові портфеля і наказав:

- Дивися ж, хлопче, щоб ти щодня приносив повний портфель десятків.
- А куди ж я покладу підручники?

«Кмітливий»

Учитель вирішив перевірити учнів на кмітливість:

- Хто хоч один раз обпікся, той завжди боїться вогню. Скажи що-небудь схоже.

Учень відповів:

- Кого один раз вимили, той боїться води!

Занедужали котлети

Ігор побачив, що батько кладе гірчицю на котлети.

- Мамо, іди швидше, котлети захворіли, тож батько ставить їм гірчичники!

ЧЕМПІОНАТ З ФУТБОЛУ СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ КОМАНД РУМУНІЇ

Союз українців Румунії у партнерстві з Федерацією Футболу Румунії організував на початку вересня у Тімішоарі Чемпіонат з футболу серед українських команд Румунії. У фінальному етапі змагання, що відбулося з 1 по 5 вересня на стадіоні «Колтерм», взяли участь шість команд, які представляли Арадську, Караш-Северінську, Марамуреську, Сату-Марську, Сучавську й Тіміську філії СУР. Після двох днів напружених матчів, сповнених пристрасті та неймовірного змагального духу, 4 вересня відбулися вирішальні поєдинки за місця на п'єдесталі пошани.

Фінальна таблиця виглядає наступним чином: перше місце посіла команда з Тіміша, кожен учасник якої крім самої медалі, отримав від СУР грошову винагороду у розмірі 600 лейв; друге місце посіла команда з Марамуреша, футболісти якої отримали срібні медалі та по 500 лейв; бронзовою призеркою стала команда з Арада, кожен гравець якої отримав медаль і по 400 лейв.

На церемонії нагородження українських команд були присутні голова Союзу українців Румунії, депутат Микола-Мирослав Петрецький, заступник мера міста Тімішоара Космін Табере, голова Тіміської філії СУР Марія-Сабо Кондрей, скарбник СУР Василь Бучута, інспекторка Служби сталості та мобілізації громад Даліна Труйка, менеджер з питань соціальної відповідальності Федерації Футболу Румунії Флорін Шарі, заступник Генерального інспектора Тіміського повітового шкільного інспекторату Космін Годжа та члени української громади.

У своєму виступі голова СУР відзначив особливу увагу, яку Союз українців Румунії приділяє підтримці, в тому числі фінансовій, молодих українців та спорту загалом. Він також згадав про зусилля СУР щодо належного виховання та загально-го формування молодого покоління, яке являє собою майбутнє української спільноти. Крім того, він підкреслив, що цей чемпіонат організовується СУР щорічно і став традиційним, а цього року найкраща команда змагання представлятиме українську спільноту Румунії на турнірі «Кубок Різноманіття – боротьба з ксенофобією та дискримінацією через спорт», організованому Департаментом міжетнічних відносин.

Решта команд секстету посіли наступні місця: Сату-Маре – четверте, Сучава – п'яте, а Караш-Северін – шосте місце. Кожен член цих команд отримав по 300 лейв.

По завершенні фіналу представник Федерації футболу Румунії подякував усім командам за видовищну гру, привітав команди, які посіли призові місця і вручив призерам кубки футбольного турніру серед українських команд Румунії.

Також організаторами змагання були визначені та нагороджені кращі гравці турніру. Кращим бомбардиром став гравець команди Тіміської філії Нікушор Бучута, кращим воротарем став його товариш по команді Вернер Бежера, а найбільш технічним футболістом був визнаний гравець арадської команди Штефан Тімотей.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ:

Головний редактор – **Іван КОВАЧ** **Василь КАПТАРУ**

Редактори – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ** та **Роман ПЕТРАШУК**

Комп'ютерний набір – **Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ**

Техноредагування – **Роман ПЕТРАШУК**

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redakției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.